

Nr 231.

Av herr **Lindhagen**, om ändring i 17, 26, 34 och 103 §§ rege-
ringsformen samt 43 § riksdagsordningen.

Uti propositionen nr 64 föreslås riksdagen att antaga såsom vilande till vidare grundlagsenlig behandling viss ändring i 18 och 20 §§ rege-
ringsformen med hänsyn till angelägenheten att minska högsta dom-
stolens arbetsbörda. Detta förslag har tillstyrkts av konstitutionsutskottet,
utan att utskottet tagit ställning till förslagets sakliga innebörd. Propo-
sitionen har nämligen, såsom det synes, tillstyrkts för att riksdagen
skall ha alla utvägar öppna vid ett definitivt beslut i saken under nästa
riksdagsperiod.

För att det skall bli möjligt åstadkomma, att högsta domstolen
arbetar utan arbetsbalans, synes det emellertid vara nödvändigt att vid-
taga extra åtgärder för att avarbeta den stora balans, som för närvarande
finnes. Man kan väl knappast tänka sig, att de inkommande målen
antal kunna genom lämpliga åtgärder nedbringas så, att domstolen både
kan omedelbart avgöra de inkommande målen enligt den nya ordningen
och samtidigt avarbeta den gamla balansen. Detta kan säkerligen på
ett rimligt sätt ske allenast genom förordnandet av extra bisittare i
högsta domstolen.

Anställande av tillförordnade ledamöter i högsta domstolen är så-
lunda befogat till en början därför, att tillfälliga nya arbetsuppgifter,
som inom ett ämbetsverk ej medhinnas, böra lösas genom en tillfällig
förstärkning av arbetskrafterna. Undertecknad föreslog därför vid 1905
års riksdag uti en motion (nr 204) sådan ändring i 17, 26, 34 och
103 §§ regeringsformen och 43 § riksdagsordningen, att vid tillfälliga
behov av förstärkning i domstolens arbetskrafter skulle för viss tid
kunna förordnas högst sex personer att tjänstgöra såsom ledamöter av
domstolen. Detta förslag tillstyrktes av konstitutionsutskottet, men föll

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 4 saml. 97 häft. (Nr 231–232). 1

i riksdagen företrädesvis på det uppgivna skälet, att fullgörandet av domstolens viktiga uppgift krävde full självständighet och följaktligen även ordinarie anställning.

Det är säkerligen företrädesvis en fördom, om man förmenar, att dylika förordnade ledamöter med ett så begränsat uppdrag kunna antagas skola ådagalägga mindre självständighet än de ordinarie ledamöterna. Även av domarne vid underrätterna och i hovrätterna fordrar man ju självständighet. Men där tjänstgöra ju extra domare i en omfattning, som vida övergår vad sålunda föreslogs för högsta domstolen. Den, som hunnit så långt, att han anses kunna ifrågakomma till biträdande ledamotskap i högsta domstolen, har för övrigt kommit förbi den punkt, där han behöver frukta något för sin person.

Ofta tillägges dessutom en ordinarie tjänsteman större auktoritet och sakkunskap just på grund av sin anställning. Detta är även en vidskeppelse, som ibland vållar, att tjänstemannen vinner större inflytande, än hans personliga egenskaper förtjäna. Erfarenheten åter visar, att tillförordnade tjänstemän mången gång hava ett intresse och en arbetsiver, som är något mer eller mindre förflutet för den ordinarie tjänstemannen.

Ordföranden i processkommissionen f. d. justitierådet Hellner har i sitt utlåtande över 1913 års riksdagsskrivelse i ämnet avstyrkt anlåtandet av extra bisittare. Detta motiveras därmed att det måste anses som en oskattbar fördel, att högsta domstolens ledamöter ha en sådan ställning, att deras självständighet ej kan sättas i tvivel. Detta är, säger Hellner, alltid av vikt, men framför allt i en tid, då skarpa motsatser framträda i uppfattningen av viktiga sociala spörsmål, eftersom det ej kan undgås, att de tvister, som komma inför domstolarna, understundom få sin prägel av dylika motsatta uppfattningar. Häremot åberopas vad ovan redan anförts och må därtill läggas, att den största faran för en domares självständighet vilar liksom för andra inom honom uti hans egna fördomar och klassintressen, när de framträda så starkt, att de icke låta sig tillräckligt tyglas av förnuftet. Sådana faror lura ännu mer hos äldre domare i fråga om nya tiders idéinnehåll, för vilka de ofta stå tämligen främmande. I sådana fall kan det tvärtom ur den iure självständighetens synpunkt vara en fördel, att yngre krafter understundom få något ord med i laget. Vad av herr Hellner till sist anförts om faran att kunna när som helst och exempelvis för kommittéuppdrag ersätta en medlem i högsta domstolen med en suppleant, behöver jag ej närmare inlåta mig på, då det ej drabbar det förevarande förslaget, som avser att bereda möjligheter för avarbetandet av balanser

i högsta domstolen. Kan missbruk befaras av en ifrågasatt generell lagändring och anses detta missbruk ej kunna tillräckligt förekommas genom att ändamålet fastslås uti en allmän lag, så kan det förenämnda särskilda ändamålet fastslås även i grundlagen. Det bör erinras, att extra bisittare kunna förordnas uti högsta domstolen i Norge.

Med återopande av den närmare motiveringen uti min framställning till 1905 års riksdag ävensom i min reservation till lagutskottets utlåtande nr 13 för år 1913 samt då i varje fall även förevarande utväg bör hållas öppen för kommande avgöranden, får jag således hemställa,

att riksdagen ville såsom vilande i grundlagsenlig ordning antaga sådan ändring i 17, 26, 34 och 103 §§ regeringsformen och 43 § riksdagsordningen, att vid tillfälligt behov av förstärkning i domstolens arbetskrafter — eventuellt allenast för avarbetning av uppkommen arbetsbalans — skall för viss tid kunna förordnas högst sex personer att tjänstgöra såsom ledamöter av domstolen.

Stockholm den 4 juli 1914.

Carl Lindhagen.
